

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudce JUDr. Ivo Pospíšila a soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobkyně: **M. K.**, zastoupena Mgr. Petrem Miketou, advokátem se sídlem Jaklovecká 1249/18, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 9. 2018, č. j. MPSV-2018/181406-923, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 8. 2019, č. j. 18 Ad 39/2018 - 80,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á**.
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovaný **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Petru Miketovi **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování ve výši 3.146 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ostravě, kontaktní pracoviště Ostrava (dále jen „správní orgán I. stupně“) rozhodnutím ze dne 29. 6. 2018, č. j. 599917/18/OT, žalobkyni od 1. 4. 2018 nepřiznal příspěvek na bydlení dle § 24 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“). Správní orgán I. stupně totiž dospěl k závěru, že nájemní vztah žalobkyně k bytu č. 6 na adrese Averinova 1681/2 v Ostravě zanikl ke dni 30. 11. 2016. Žalovaný napadeným rozhodnutím změnil rozhodnutí správního orgánu I. stupně tak, že text jeho výroku „§ 24“ nahradil

textem: „§ 61 odst. 2“ a ve zbytku jej potvrdil. Žalovaný nezpochybnil, že žalobkyně nesplňuje podmínku pro přiznání příspěvku na bydlení obsaženou v § 24 zákona o státní sociální podpoře. Požadovaná dávka jí však neměla být přiznána podle § 61 odst. 2 tohoto zákona.

[2] Proti napadenému rozhodnutí se žalobkyně bránila žalobou u Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“), který žalobu napadeným rozsudkem zamítl jako nedůvodnou. Krajský soud ze správního spisu zjistil, že správní orgán I. stupně žalobkyni dne 27. 4. 2018 vyzval, aby se podle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře osobně dostavila k sepsání protokolu ohledně platnosti nájemní smlouvy a doložila do osmi dnů požadované skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu. Ve výzvě ji zároveň poučil, že pokud v ní uvedené povinnosti nesplní, může jí být výplata dávky zastavena, dávka odejmuta nebo nepřiznána. Žalobkyně však uvedené povinnosti ve stanovené lhůtě nesplnila, a vznikl tak důvod pro zamítnutí žádosti podle předmětného ustanovení. Na tom nic nemění ani správný závěr správních orgánů, že ke dni podání žádosti žalobkyně o dávku netrval její nájemní vztah k předmětnému bytu, a neplnila proto jednu ze základních podmínek danou § 24 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře (nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu).

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[3] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla rozsudek krajského soudu kasační stížností, ke které připojila žádost o ustanovení zástupce, advokáta Mgr. Petra Mikety.

[4] V kasační stížnosti předně namítala, že v řízení před krajským soudem jí měl krajský soud ustanovit zástupce. Při rozhodování o žádosti stěžovatelky o jeho ustanovení soud opomenul nedostatek jejích finančních prostředků, její zdravotní stav a skutečnost, že téměř ve všech ostatních řízeních, které vede, jí byl právní zástupce ustanoven. Krajský soud svým postupem omezil stěžovatelčin přístup ke spravedlnosti, neboť v probíhajícím řízení jsou řešeny složité právní otázky, na které není schopna reagovat.

[5] Stěžovatelka má dále za to, že prokázala prodloužení nájemní smlouvy předmětného bytu do dne 30. 11. 2017, v bytě bydlela v dobré víře, a měla proto na dávku nárok.

[6] Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 14. 10. 2019, č. j. 1 Ads 359/2019-21, ustanovil stěžovatelce zástupce, který kasační stížnost doplnil. Uvedl, že kasační stížnost podává z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), neboť má za to, že chyběly podmínky řízení před krajským soudem. To proto, že stěžovatelka je osobou zdravotně znevýhodněnou, která se dlouhodobě léčí pro řadu zdravotních obtíží fyzického i psychického charakteru. Tyto obtíže se mimo jiné projevily i v usnesení Okresního soudu v Ostravě ze dne 22. 2. 2019, č. j. 70 T 187/2012-820, kterým bylo zastaveno trestní stíhání stěžovatelky z důvodu, že není trestně odpovědná. Soud přitom odůvodnil rozhodnutí tím, že stěžovatelka trpí psychickými obtížemi, které jsou dlouhodobé a postupně se zhoršují, a proto není za své jednání trestně odpovědná. Stěžovatelce byl sice usnesením ze dne 4. 1. 2019, č. j. 18 Ad 39/2018-11, zamítnut návrh na ustanovení zástupce pro řízení před

krajským soudem, z výše uvedeného však plyne, že s ohledem na své psychické problémy má omezenou schopnost orientovat se v celé problematice a je pro ni obtížné argumentovat před soudem. Stěžovatelka je proto přesvědčena, že právní pomoc zástupce v řízení před krajským soudem potřebovala, neboť sama nebyla schopna účinně hájit své zájmy. Stěžovatelka navrhla k prokázání těchto tvrzení provést jako důkaz výše uvedené usnesení Okresního soudu v Ostravě a znalecký posudek, na jehož základě bylo trestní řízení zastaveno.

[7] Stěžovatelka pak dále namítla, že v době, kdy se konalo ústní jednání před krajským soudem, byla v rekonvalescenci po operačním zákroku a krajskému soudu doručila prostřednictvím své známé omluvu z jednání a požádala o jeho odročení. Ke své žádosti doložila i doklad o pracovní neschopnosti, navzdory tomu bylo jednání konáno v její nepřítomnosti a ve věci bylo rozhodnuto. Stěžovatelce tak bylo i znemožněno se osobně k věci vyjádřit v průběhu ústního jednání a rozvést důvody, pro které se domnívá, že by napadené rozhodnutí mělo být zrušeno. Stěžovatelka byla v pracovní neschopnosti a měla uložen určitý léčebný a klidový režim, měla povoleny vycházky toliko v odpoledních hodinách; tento režim by účastí na ústním jednání v dopoledních hodinách porušila a navíc by byla vystavena sankcím, které jsou s porušením tohoto režimu spojeny. Stěžovatelka je proto přesvědčena, že daným postupem jí bylo upřeno právo osobně se účastnit jednání před soudem a uvést důvody, pro které má být napadené správní rozhodnutí zrušeno, což vede k nezákonnosti napadeného rozsudku. Stěžovatelka proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení.

[8] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že ji navrhuje zamítnout, neboť kasační námitky jsou totožné s obsahem žaloby, kterou krajský soud zamítl. K doplnění kasační stížnosti se již žalovaný nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas a osobou oprávněnou. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[10] Po seznámení se s obsahem kasační stížnosti a uplatněných námitek dospěl soud k závěru, že kasační stížnost **není** důvodná.

[11] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou zmatečnosti řízení před krajským soudem, spočívající v nedostatku podmínek řízení, konkrétně v nezpůsobilosti stěžovatelky jednat samostatně před soudem z důvodu jejích psychických obtíží. Je třeba uvést, že stěžovatelka požádala společně s žalobou o přiznání osvobození od soudního poplatku a ustanovení zástupce, avšak netvrdila, že ustanovení zástupce vyžaduje s ohledem na svůj psychický stav a z něj plynoucí nezpůsobilost samostatně vystupovat před soudem. Krajský soud proto stěžovatelku vyzval k doložení majetkových poměrů a s ohledem na to, že tak neučinila, usnesením ze dne 4. 1. 2019, č. j. 18 Ad 39/2018 - 11,

stěžovatelčin návrh na ustanovení zástupce zamítl. Za dané situace je tak zjevné, že krajskému soudu nevznikla pochybnost, že by stěžovatelka byla nezpůsobilá vystupovat před soudem samostatně nebo že by ustanovení zástupce bylo nezbytně třeba k ochraně jejích práv. Naopak, z obsahu žaloby plyne, že se stěžovatelka dostatečně orientuje v hmotněprávních a procesních předpisech, zná svá práva, a také je uplatňuje. K těmto závěrům ostatně dospěl i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 3. 2019, č. j. 10 As 35/2019 – 30, jímž zamítl kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce. S ohledem na to, že stěžovatelka v řízení před krajským soudem sama netvrdila, že není způsobilá samostatně jednat před soudem z důvodu svých psychických obtíží, a krajskému soudu s ohledem na obsah žaloby nevznikly jakékoliv pochybnosti o její způsobilosti, nebylo povinností krajského soudu tuto otázku jakkoliv zkoumat a z tohoto důvodu se zabývat potřebou ustanovit stěžovatelce zástupce. Tuto povinnost by měl krajský soud pouze v případě, že by takové pochybnosti o procesní nezpůsobilosti stěžovatelky byly zjevné; pokud by soud v takové situaci způsobilost jednat blíže nezkontroloval, zatížil by své rozhodnutí zmatečností (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 5. 2006, č. j. 6 Ads 24/2005-33). Jak bylo uvedeno, v tomto případě takové pochybnosti soudu nevznikly. Ostatně tvrzení stěžovatelky o nezpůsobilosti jednat před soudy koliduje s množstvím žalob a opravných prostředků, se kterými se obrací na správní soudy a v nichž je schopna svá práva hájit, což je Nejvyššímu správnímu soudu známo z jeho činnosti. Pochybnosti o způsobilosti stěžovatelky samostatně jednat a hájit svá práva v řízení před krajským soudem proto nemá ani Nejvyšší správní soud. Stěžovatelka si navíc v kasační stížnosti protiřečí, neboť na jednu stranu namítá, že není procesně způsobilá, avšak v další kasační námitce naopak tvrdí, že krajský soud konáním ústního jednání v její nepřítomnosti jí neumožnil uvést důvody, pro které mělo být napadené správní rozhodnutí zrušeno. S ohledem na to nepovažoval Nejvyšší správní soud za nezbytné provádět stěžovatelkou navržený důkaz usnesením okresního soudu, jímž bylo zastaveno trestní stíhání stěžovatelky, a znaleckým posudkem vyhotoveným pro účely trestního řízení. Nedostatek trestní odpovědnosti stěžovatelky z důvodu psychických potíží ještě sám o sobě nemusí znamenat její nezpůsobilost samostatně vystupovat v řízení před soudem.

[12] Nejvyšší správní soud pak neshledal důvodnou ani námitku týkající se procesní vady před krajským soudem, spočívající v konání ústního jednání v nepřítomnosti stěžovatelky. Jak kasační soud zjistil ze spisu krajského soudu, stěžovatelka doručila soudu omluvu z nařízeného ústního jednání a žádost o jeho odročení až v den jednání, a to z důvodu pracovní neschopnosti, kterou v omluvě tvrdila, avšak kopii dokladu o pracovní neschopnosti nebo jiný doklad osvědčující svůj zdravotní stav nedoložila, resp. tento doklad, jak shledal kasační soud, není ani k jedné verzi omluvy a žádosti o odročení založených ve spise krajského soudu přiložen (pokud navíc stěžovatelka v kasační stížnosti uvádí, že žádost o odročení doručila soudu prostřednictvím své známé, kasační soud konstatuje, že se tak stalo až den po ústním jednání, tedy 23. 8. 2019; v den ústního jednání měl krajský soud k dispozici pouze e-mailovou verzi žádosti). Pokud nyní v kasační stížnosti stěžovatelka tvrdí, že pracovní neschopnost byla spojena s rekonvalescencí po operačním zákroku, pak je zřejmé, že o důvodech své neúčasti musela vědět dávno před datem konání ústního jednání. S ohledem na tyto okolnosti krajský soud nepochybil, pokud žádost o odročení považoval za nedůvodnou a jednal v nepřítomnosti stěžovatelky.

[13] Stěžovatelka dále namítá, že prokázala prodloužení nájemní smlouvy daného bytu do dne 30. 11. 2017, v bytě bydlela v dobré víře, a měla proto na dávku nárok. Nejvyšší správní soud připomíná, že tato otázka není pro posouzení věci relevantní, neboť příspěvek na bydlení nebyl žalovaným přiznán podle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře, tedy proto, že stěžovatelka nedoložila v určené lhůtě skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, nikoli podle § 24 tohoto zákona, tedy z důvodu neexistence podmínek nároku na příspěvek na bydlení. Proti závěru krajského soudu, že stěžovatelka nesplnila povinnost v určené lhůtě doložit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, však stěžovatelka v kasační stížnosti vůbec nebrojila a její argumentace tak není způsobilá závěry žalovaného i krajského soudu zpochybnit.

[14] Pouze pro úplnost a s ohledem na to, že krajský soud se v napadeném rozsudku (rovněž nad rozsah posouzení jediné relevantní otázky, totiž zda stěžovatelka v určené lhůtě doložila skutečnosti rozhodné pro nárok) zabýval i otázkou existence podmínek nároku na příspěvek na bydlení podle § 24 zákona o státní sociální podpoře, Nejvyšší správní soud dodává, že i s těmito jeho závěry souhlasí. Krajský soud totiž správně poukázal na skutečnost, že řízení o žalobě na vyklizení bytu před civilními soudy bylo pravomocně skončeno rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 5. 2018, č. j. 71 Co 71/2018 – 285, který potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jímž byla stěžovatelce uložena povinnost vyklidit byt, neboť její nájemní vztah skončil již dne 30. 11. 2016. Podle § 52 s. ř. s. přitom platí, že *soud je vázán rozhodnutím soudů o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, jakož i rozhodnutím soudu o osobním stavu. O jiných otázkách si soud učiní úsudek sám; je-li tu však rozhodnutí o nich, soud z něj vychází.* O otázce trvání nájemního vztahu stěžovatelky již bylo v době vydání napadeného rozsudku soudy v občanském soudním řízení pravomocně rozhodnuto a bylo by možné z něj při posouzení existence nároku na příspěvek na bydlení vycházet. Jak již bylo uvedeno, posouzení této otázky však nemůže mít vliv na zákonnost rozhodnutí žalovaného, neboť příspěvek na bydlení nebyl přiznán podle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře, nikoli podle § 24 tohoto zákona.

IV. Závěr a náklady řízení

[15] Z výše uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek není nezákonný z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[16] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka v řízení úspěch neměla, proto jí nevzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť rozhodoval ve věci dávek státní sociální podpory [§ 60 odst. 2 s. ř. s.].

[17] Stěžovatelce byl usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 10. 2019, č. j. 1 Ads 359/2019-21, ustanoven zástupcem pro řízení o kasační stížnosti advokát Mgr. Petr Miketa. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přiznal zástupci stěžovatelky odměnu

za dva úkony právní služby (příprava a převzetí zastoupení, podání kasační stížnosti) podle § 11 odst. 1 písm. c) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Za tarifní hodnotu se ve věcech sociálního zabezpečení považuje částka 5.000 Kč (srov. § 9 odst. 2 advokátního tarifu). Za jeden úkon právní služby tak náleží odměna ve výši 1.000 Kč (srov. § 7 bod 3 advokátního tarifu) a náhrada hotových výdajů 300 Kč (srov. § 13 odst. 3 advokátního tarifu). Odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů, zvýšená o daň z přidané hodnoty, tedy činí celkem 3.146 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. ledna 2020

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu